Komentár k prehliadke výstavy EXIT

(NE)JEDLO
Na začiatku zacítime škrípanie pod nohami. Nie je to piesok ani kamene, ale rozsypané obilie. Zbožie, z ktorého nemôže nič vyrásť, pretože sa nemá ako zakoreniť, je rozsiate v pivnici, chlade, bez prístupu slnečného svetla a tepla, bez pôdy. Na stole v tej iste miestnosti je varná platnička s prázdnym hrncom – pozostatok výtvarného happeningu z otvorenia výstavy – rozdávanie zeleninovej polievky. Autorka ju uvarila z vykorenenej koreňovej zeleniny, z jej vlastnej záhrady. Môžeme tu zacítiť autorkin pozitívny postoj k tzv. „vykoreneniu" – nie vždy z neho musí vzniknúť niečo zlé. Je metaforou multikultúrnych spoločenstiev, kde fungujú vedľa seba rôzne rasy a náboženstvá – niečo ako chutná polievka z rôznych zelenín.

VOLEBNÁ MIESTNOSŤ
Pokračujeme ďalej. Pred sebou vidíme tri bodovo nasvietené vysoké sokle a za nimi tri sadrové reliéfy s výrazným nápisom „voľby" a nečitateľným textom, prípadne textom z brailového písma. Môže to v nás evokovať volebnú miestnosť, keď však podídeme ku soklom, uvidíme na nich knihy so začierneným obsahom. Čierna páska – ako cenzúra, ktorá sa používa v médiách, keď má obsah zostať utajený. V cenzúrovaných knihách je vyškrtnuté buď meno hlavnej postavy, alebo celé odseky, prípadne takmer celé kapitoly. Diela nám kladú otázku, nakoľko cenzúra a prebieha aj dnes? Sú naše (nielen volebné) rozhodnutia skutočne slobodné?

SCHRÁNKY ZASTAVENÉ V ČASE
Vojdeme do miestnosti vľavo, kde nás uvítajú biele sochy – možno iba schránky minulých duší. Niečo ako kukly, ktoré zostali po ich obyvateľoch, zamrznuté v čase, akoby náhle nastal výbuch a po ľuďoch zostali len škrupinky ich tiel. Jediný živý je dym, vychádzajúci z „pece", pred ktorou sú v košíkoch naukladané sadrové rožky. Jedlo, ktoré sa nedá jesť a je iba spomienkou na „lepšie časy". V malej čiernej miestnosti vzadu, pokračuje inštalácia sochou „selfie". Dvaja sa fotia mobilom, ktorý osvetľuje ich ne-tváre. Malí sadroví utečenci sa vyhrnuli z potrubia a snažia sa splynúť s prostredím. Ich biele telá na čiernom pozadí sú však príliš nápadné.

DETSKÝ KÚTIK
Prechádzame do „detského kútika", ktorý sa nachádza vpravo od „volebnej miestnosti". Ďalšia ľudská schránka v dlhom rúchu sedí nad spoločenskými hrami. Zhora ju osvetľuje tlmené svetlo svietiacich odpadových rúr. Máme pred sebou tri stolíky. Na jednom je rozohrané Scrabble, na druhom Človeče nehnevaj sa a na treťom pexeso. Medzi kockami Scrabble si však môžeme všimnúť kocku z Lega, v partičke Človeče sa objavil šachový kôň a medzi pexesom je zamiešaná jedna žolíková karta. Subtílna inštalácia v sebe nesie odpoveď na otázku: Ako sa asi cíti človek vytrhnutý zo svojho prostredia, náboženstva, domova, od svojich blízkych a vsadený do úplne iných súvislostí a „spoločenských hier"? Asi ako šachová figúrka v rozohratej partii Človeče nehnevaj sa.

NIČITELIA SVETOV

Vľavo od Detského kútika je malá čierna miestnoť, v ktorej horí čierna sviečka s dvoma knotmi. Pomaly sa rozteká – jej čierne slzy tečú po stene. Sú to slzy ľudí, ktorí prišli o svoje domovy. Vedľa je videoinštalácia, z ktorej sa nám prihovára „otec atómovej bomby" Robert Oppenheimen. Špeciálna presklená skriňa s ovládacím panelom evokuje riadiaci pult na odpaľovanie zbraní, pokusné laboratórium, chladnú technokratickú záležitosť. Projekcia Opeenheimenovej tváre na bielom vankúši nám vraví: „Teraz sa stávam smrťou, ničiteľom svetov. " Na stene hneď vedľa môžeme vidieť neičo ako potvrdenie jeho slov. Vo fotoráme prebieha videonávod, ako vymazať mier z ľudských dejín. Stačí otvoriť Photoshop, vziať gumu a vygumovať holubicu – symbol mieru, nádeje, či ducha svätého – zo všetkých obrazov v histórii umenia, na ktoré natrafíme. Práve absencia mieru, jeho vymazávanie z našich životov je to, na čo chcela autorka v tejto animácii upozorniť.

SPOMIENKA NA LEPŠIE ČASY

Virtuálnu prehliadku končíme v poslednej miestnosti s filmovou projekciou, sadrovými reliéfmi a ďalšou „schránkou duše", ktorá bezducho sleduje film. Je to dvojminútové postapokalyptické video o človeku v pustej krajine, kde nič nerastie, a kde je celý jeho život iba spomienkou na časy keď sedel v teple, mal svoje kreslo a svoju izbu, no teraz uteká po zasneženej, nikdy nekončiacej pláni, a za sebou necháva len zapnutý televízor. Cesta po ktorej beží je symbolicky naznačená aj reliéfmi na zemi, v ktorých vidíme iba odtlačky života (rastlín, bicyklového kolesa), ktorý je možno už dávno zasypaný snehom. Zozadu to všetko sledujú dve pohádané deti na sadrovom reliéfe na stene, pretože každá vojna začala tým, že sa pohádali dvaja ľudia.

Kurátori: Jana Mináriková, Martin Kratochvíl, Ľubomír Zabadal